

Mattilsynet - Hovedkontoret
Pb. 383
2381 Brumunddal

DEN NORSKE
VETERINÆRFORENING

Org. nr. 966251808

Postadresse:
Pb. 6781 St. Olavs plass
0130 Oslo

Besøksadresse:
Keysers gt. 5
0165 Oslo

22 99 46 00
dvn@vetnett.no
www.vetnett.no

Jnr.: 21-0203 /EB
Ark.nr.0.114/Oslo
03.02.2021

Høringsinnspill til fremtidig forvaltning av fiskesyksommen infeksjonslakseanemi (ILA) i Norge

Den norske veterinærforening (Veterinærforeningen) har fått utkast til fremtidig forvaltning av ILA i Norge på høring. Høringen er gjennomgått og vurdert av Akvaveterinærenes forening (AVF) som er en faglig særforening under Veterinærforeningen. Høringssvaret er basert på vurderingene fra AVF og behandlet av Veterinærforeningens sentralstyre.

ILA er en svært tapsbringende sykdom

ILA er en av de mest tapsbringende sykdommene i oppdrett av laks internasjonalt og utgjør potensielt store og alvorlige velferdsmessige konsekvenser for fisken. I Chile og Færøyene ble den nasjonale produksjonen tilnærmet utslettet av ILA i hver sin periode i løpet av de siste 20 årene, og har måttet bygge seg opp igjen etterpå. Norge har unngått en nasjonal spredning av ILA frem til nå, og som eneste land i verden klart å håndtere et større antall sykdomsutbrudd på lokalitetsnivå uten betydelig forekomst av sekundærtifeller. Tidlig påvisning og en forvaltning med hjemmel til å kreve rask fjerning av smittet fisk står sentralt i dette. Veterinærforeningen mener det er riktig og viktig å opprettholde denne linjen i veivalget myndighetene nå står ovenfor.

Det oppgis i høringsbrevet at en økning i årlige ILA-utbrudd og myndighetenes manglende mulighet for å styre bekjempelsen, på sikt kan føre til lavere tillit til Norge som avsenderland og til Mattilsynet som kompetent myndighet for å sikre frisk fisk og trygg sjømat. I tillegg er ILA en legitim importrestriksjon som flere betydningsfulle mottakerland allerede har sterkt søkelys på. Veterinærforeningen mener opprettholdelse av internasjonal tillit til norske veterinærmyndigheter vil være nødvendig og fremtidsrettet med tanke på eksisterende og nye markeder for vår oppdrettsnæring. Vi ønsker samtidig å uttrykke sterk bekymring for å havne i en situasjon som kan innebære svekkelse av norsk sjømats omdømme og konkurransevne.

Regelverk som håndheves av offentlig forvaltning er avgjørende

Veterinærforeningen mener et regelverk som håndheves av offentlig forvaltning vil være avgjørende for å bekjempe ILA også fremover og at det derfor trengs en nasjonal bekjempelsesplan. I høringen beskrevet som alternativ 3 eller 4.

Veterinærforeningen oppfordrer til vaksinerings som en del av bekjempelsesplanen, men mener det er nødvendig med mer kunnskap om effekt og bivirkninger tilknyttet vaksiner før dette pålegges på nasjonalt

DEN NORSKE
VETERINÆRFORENING

nivå. Et vaksineringsregime bør være risikobasert med utgangspunkt i regional utbredelse av sykdommen.

Strategisk overvåking er viktig for å kontrollere sykdommen

Tidlig påvisning, rask utslakting og påfølgende overvåking har vist seg å være effektive tiltak mot spredning av ILA og sekundærtinfeksjoner. Vi har begrenset kunnskap om årsak til primærutbrudd, men vi mener at strategisk overvåking av HPR0 både i settefiskproduksjonen og i matfiskanlegg i sjøfasen, vil være et hensiktsmessig tiltak for å sikre tidlig påvisning. I en overvåking bør det altså vurderes hvilken av variantene HPR0/HPRdel (eller begge) som er mest hensiktsmessig å overvåke med hensyn til både produksjonstype og tidspunkt i produksjonen for å nå målet om tidlig påvisning og kontroll med sykdommen.

Frivillig bekjempelse forventes å gi mer sykdom og dårligere dyrevelferd

Frivillig bekjempelse (alternativ 1 og 2) fremstår som et urealistisk scenario. Vi mener det er høy sannsynlighet for at frivillig bekjempelse vil kunne medføre rask smittespredning. Dette fordi hurtig utslakting og/eller destruksjon ikke lenger vil kunne pålegges av forvaltningen, samtidig som dette tiltaket antas å ha varierende oppslutning blant ulike aktører i næringen om det er basert på frivillig deltakelse. Modellering fra Norsk regnesentral viser at frivillig bekjempelse kan medføre en økning i antall tilfeller med ILA. En slik situasjon vil dessuten kunne resultere i økt forekomst av mer alvorlige tilfeller av ILA, som gjerne oppstår når utbrudd har pågått over lengre tid og viruset har fått anledning til mutere videre til de mer høyvirulente variantene. De viktigste tiltakene mot sekundærtinfeksjoner/horizontal smitte av ILA er opprettelse av kontrollområde og rask fjerning av fisk, men disse tiltakene vil være frivillige ved alternativ 2. Veterinærforeningen forventer at alternativ 2, sammenliknet med både alternativ 3 og 4, vil forårsake vesentlig dårligere dyrevelferd grunnet større forekomst av sykdom og høyere dødelighet. Juridisk sett vil privatrettslige avtaler for forvaltning av listeført sykdom være upløyd mark, vi synes derfor det er vanskelig å se for oss hvordan dette skal håndheves.

EU-regelverket er lite tilpasset fisk og sykdommen ILA

Samtidig med at vi anbefaler en offentlig bekjempelsesplan er vi også nødt til å peke på de store utfordringene med EU-forordningen. I april 2021 forsvinner muligheten til offentlig forvaltning av ILA gjennom dagens forskrift når ny europeisk dyrehelselovgivning blir gjeldende i Norge. Dette innebærer at det må tas et valg om fremtidig bekjempelsesstrategi, og dessverre er det slik at ingen av alternativene er fullgode for bekjempelse av ILA. Kunnskap om ILA tilsier at problemet oppstår på matfisklokaliteter i sjøfasen. En bekjempelsesplan som starter øverst i produksjonskjeden er derfor et dårlig utgangspunkt for en sykdom som ILA, og som i tillegg har et mulig reservoar i ILA-HPR0.

DEN NORSKE
VETERINÆRFORENING

Regelverket i EU er lite tilpasset fisk og sykdommen ILA. Slik vi vurderer EU-regelverket er det ikke tilpasset ILA-viruset der en vidt utbredt apatogen virusvariant er forløper for halvparten av ILA-påvisningene i Norge de siste årene. Ambisjonen i EU-regelverket er ikke bare bekjempelse, men utryddelse. ILA-epidemiologi tilsier imidlertid at ILA ikke kan utryddes siden HPR0 ikke kan utryddes, det er også erfaringen fra Chile.

Konsekvensene for settefiskproduksjonen synes å være mangelfullt utredet. Her mener vi myndighetene må utnytte det handlingsrommet som ligger innenfor arbeidet med en bekjempelsesplan til å lage så gode faglig begrunnede relevante tiltak som mulig.

For stamfisknæringen vil tiltakene i en bekjempelsesplan være svært inngripende og lite målrettede med tanke på bekjempelse av ILA. Vi forventer at tiltakene vil ha begrenset direkte effekt med tanke på å redusere antall tilfeller av ILA. En mulighet er å arbeide for at krav om rogn fra ILA-frie segment kan erstattes med individtesting av stamfisk.

En bekjempelsesplan gir muligheter

Veterinærforeningen ønsker imidlertid å presisere at kravene utgjør en mulighet til å få organisert stamfisknæringen på en mer hensiktsmessig måte med tanke på biosikkerhet. Selv om det vil ha begrenset effekt med tanke på ILA, gir det oss mulighet til å rigge oss for framtiden. Slik næringen har organisert stamfiskproduksjonen nå er vi sårbare for nye sykdommer som er mer smittsomme og i større grad kan spres via rogn. Vi mener at oppdrettsnæringen i likhet med øvrig husdyrproduksjon bør ta i bruk det generelle smittehygieniske prinsippet om å ha de strengeste biosikkerhetstiltakene øverst i produksjonskjeden. Dersom det skulle dukke opp nye sykdommer er det en stor styrke om næringen har rigget seg slik at stamfisk og rogn kan beskyttes. Flere av disse tiltakene vil ha uforholdsmessige økonomiske konsekvenser på kort sikt, og gir ikke umiddelbare gevinster for stamfiskprodusentene.

Ettersom det i stor grad er opp til Norge å bestemme ambisjonsnivået i bekjempelsesplanen og hvor lang tid vi skal bruke på å oppnå målet, oppfordrer vi til at dette handlingsrommet benyttes i størst mulig grad og at en bekjempelsesplan bygger på faglige vurderinger som faktisk bekjemper sykdommen og arbeider for fiskevelferden. Vi ser det som hensiktsmessig at næringen får så mye tid som mulig til omstilling og tilpasning til regelverk. Parallelt med at næringen får tid til å rigge seg slik at den kan gjennomføre tiltakene som bekjempelsesplanen krever, vil det være viktig at alle aktørene jobber kontinuerlig med å redusere forekomsten av ILA. Flere målrettede tiltak vil være viktige i bekjempelsesarbeidet som ikke utgjør direkte krav fra bekjempelsesplanen. Det vil i første rekke være forskjellige tiltak for økt biosikkerhet, hensiktsmessig sonestruktur, generasjonsskille og overvåkning av HPR0.

DEN NORSKE
VETERINÆRFORENING

Økonomiske og administrative konsekvenser

En nasjonal bekjempelsesplan som beskrevet i alternativene 3 og 4 vil kreve vesentlige økonomiske insentiver for å lykkes. Veterinærforeningen forutsetter at nødvendige økonomiske virkemidler til å fullfinansiere en effektiv nasjonal bekjempelsesplan stilles til rådighet fra myndighetenes side i hele planens virketid, og at Mattilsynet sikres nødvendige personellressurser til å gjennomføre planen.

Veterinærforeningen foreslår også at det etableres en økonomisk støtteordning for stamfisknæringen dersom de skisserte tiltakene som følger med en bekjempelsesplan skal implementeres.

Veterinærforeningen ønsker å bidra

Veterinærforeningen bidrar gjerne i den videre prosessen med å utarbeide bekjempelsesplanen.

Med hilsen
Den norske veterinærforening

Ellef Blakstad
fagsjef